

970427-2

S tím, co bylo řečeno o Peckově nedostatečném rozlišování (navzdory tomu, že ví nebo alespoň výrazně říká, jak je takové rozlišování důležité), souvisí také jeho pokleslá, nerozumná poznámka o marxismu. Jako příklad selhání evropských intelektuálů uvádí totiž tzv. „renesanci marxismu na západních vysokých školách“, kterou má za „neuvěřitelnou“ (tamtéž, s. 53-4). Svůj úsudek formuluje takto: „To, co popravil čas, je tam snad kříseno! Kdo se o něco / takového pokouší, naprosto nezasluhuje označení intelektuál.“ Jestliže podle něho – ne podle nás! – „intelektuál je ten, kdo má přehled o věcech a jejich širších souvislostech“, pak je to právě Pecka, koho v tomto jeho smyslu nemůžeme považovat za intelektuála, protože svou pokleslou, ideologickou nebo vůbec nepromyšlenou poznámkou prokazuje, že se v současnosti a v jejich dějinných souvislostech nevyzná. Především nejde – zatím – o žádnou renesanci, protože po jistém nepochybném otřesu většiny levičáků na západě koncem šedesátých let se fronty opět stabilizovaly a po pádu sovětského impéria se ideově ani v západní Evropě, zejména však v mimoevropském světě nic nestalo. Když Pecka mluví o „tom, co popravil čas“, je nepřesný, náležitě nerozlišuje a počíná si svévolně: můžeme-li vůbec užít této divné formulace – nebyl to a vůbec nikdy to totiž není čas, který „popravuje“ – nebyl a není to Marx a dokonce ani marxismus, kdo nebo co bylo „popraveno“. Pecka je katolík, tedy křesťan – a měl by jako křesťan vědět, že poprava není nikdy posledním slovem tam, kde je zdánlivě popravována idea, myšlenka, program, perspektiva, naděje a víra, identifikovaná s nějakým historickým útvarem nebo dokonce s nějakou osobou. Je vůbec zvláštní, že si křesťan Pecka tak libuje ve slově „poprava“, které je tak naprosto nepřipadné, právě když jde o marxismus a o Marxe. Ani Marx ani marxismus nebyli popraveni, Marx zemřel jako každý jiný člověk, a marxismus tu a tam žije a ovšem většinou živoří (zde nemluvím o kvantitativní, nýbrž spíše o kvalitativní stránce jeho přežívání). A zejména tu není žádného popravicího – právě proto Pecka mluví o čase, jako by to byl mistr popravicí, tedy kat. Ale nejen marxismus, dokonce ani sovětské stalinské ani poststalinské impérium nebylo popraveno, nýbrž samo se rozvalilo. Ale ani skutečná poprava a ani smrt bez popravy nemusí představovat a obvykle nepředstavují nenapravitelný konec. O tom nás přesvědčují celé dějiny. Můžeme-li ukázat na něco pro Evropu a pro celý svět tak významného, že si současnost bez toho vůbec nedovedeme představit, jsou to právě dějiny a jejich dějinnost, což je vynález starého Izraele. Dějiny spočívají právě v tom, že ze svobodného rozhodnutí dějinně myslící a dějinně žijící člověk navazuje na něco z toho, co odnesl čas a co se stalo minulostí, a tím to oživuje, křísí, zatímco mnoho jiného nechává být a nenavazuje na to. To, co se stalo a už není, se tak děje dál prostřednictvím toho, jak na to budoucnost, tj. další a další generace navazují nebo nenavazují.

(Praha, 970427-2.)